KOMISIJAS ĪSTENOŠANAS LĒMUMS (ES) 2020/1048

(2020. gada 15. jūlijs),

ar ko Austrijai atļauj kultūras mantojuma aizsardzībai piešķirt atļauju biocīdiem, kas sastāv no slāpekļa, kurš iegūts *in situ*

(izziņots ar dokumenta numuru C(2020) 4724)

(Autentisks ir tikai teksts vācu valodā)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 528/2012 (2012. gada 22. maijs) par biocīdu piedāvāšanu tirgū un lietošanu ([1]) un jo īpaši tās 55. panta 3. punktu,

apspriedusies ar Biocīdu pastāvīgo komiteju,

tā kā:

(1) Regulas (ES) Nr. 528/2012 I pielikumā ir iekļautas aktīvās vielas, kurām ir labvēlīgāks vides, cilvēka vai dzīvnieku veselības profils. Tāpēc šīs aktīvās vielas saturošiem biocīdiem var piešķirt atļauju vienkāršotas procedūras kārtībā. Slāpeklis ir iekļauts Regulas (ES) Nr. 528/2012 I pielikumā ar ierobežojumu, ka to var lietot ierobežotā daudzumā tūlītējas lietošanas tvertnēs.

(2) Uz Regulas (ES) Nr. 528/2012 86. panta pamata slāpeklis ir apstiprināts par aktīvo vielu izmantošanai 18. produkta veida biocīdos "insekticīdi" ([2]). Biocīdiem, kas sastāv no apstiprinātā slāpekļa, ir piešķirtas atļaujas vairākās dalībvalstīs, arī Austrijā, un tie tiek piegādāti gāzes balonos ([3]).

(3) Slāpekli iespējams iegūt arī *in situ* (uz vietas) no apkārtējā gaisa. *In situ* iegūta slāpekļa lietošana Savienībā patlaban nav apstiprināta, un tas arī nav nedz norādīts Regulas (ES) Nr. 528/2012 I pielikumā, nedz iekļauts Komisijas Deleģētās regulas (ES) Nr. 1062/2014 ([4]) II pielikumā sniegtajā biocīdu sastāvā ietilpstošu esošo aktīvo vielu pārskatīšanas programmā.

(4) Uz Regulas (ES) Nr. 528/2012 55. panta 3. punkta pamata Austrija 2019. gada 26. jūnijā Komisijai iesniedza pieteikumu, kurā lūgta atkāpe no minētās regulas 19. panta 1. punkta a) apakšpunkta, proti, lūgts atļaut kultūras mantojuma aizsardzībai izmantot biocīdus, kas sastāv no slāpekļa, kurš iegūts *in situ* no apkārtējā gaisa ("pieteikums"). Austrija 2019. gada 3. septembra vēstulē tālāk informēja par slāpekļa, kas iegūts *in situ*, lietošanu muzejos un par attiecīgu alternatīvu neesību.

(5) Kultūras mantojumu var bojāt plašs kaitīgo organismu klāsts, no kukaiņiem līdz mikroorganismiem. Šo organismu klātbūtne var sabojāt ne tikai pašu kultūras priekšmetu, bet arī radīt risku, ka šie kaitīgie organismi izplatīsies uz citiem tuvumā esošiem priekšmetiem. Ja priekšmetus attiecīgi neapstrādā, tie var tikt nelabojami sabojāti, un tādējādi tiktu nopietni apdraudēts kultūras mantojums.

(6) *In situ* iegūtu slāpekli izmanto, lai nolūkā kontrolēt kaitīgos organismus uz kultūras mantojuma priekšmetiem hermetizētās (pastāvīgi vai uz laiku) apstrādes teltīs vai kamerās radītu anoksiju (kontrolētu atmosfēru, kurā skābekļa koncentrācija ir ļoti zema). No vides gaisa tiek atdalīts slāpeklis, ko iesūknē apstrādes teltī vai kamerā, kur slāpekļa saturu atmosfērā paaugstina apmēram līdz 99 %, attiecīgi panākot, ka tajā gandrīz vairs nav skābekļa. Apstrādes telpā iesūknētā slāpekļa mitrumu noregulē tādu, kāds vajadzīgs apstrādājamam priekšmetam. Apstrādes teltī vai kamerā radītajos apstākļos kaitīgie organismi nespēj izdzīvot.

([1]) OV L 167, 27.6.2012., 1. lpp.

([2]) Komisijas Direktīva 2009/89/EK (2009. gada 30. jūlijs), ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 98/8/EK, lai iekļautu tās I pielikumā aktīvo vielu slāpekli (OV L 199, 31.7.2009., 19. lpp.).

([3]) Atļauto biocīdu sarakstu skatīt: https://echa.europa.eu/fr/information-on-chemicals/biocidal-products

([4]) Komisijas Deleģētā regula (ES) Nr. 1062/2014 (2014. gada 4. augusts) par darba programmu visu to esošo aktīvo vielu sistemātiskai pārbaudei, kuras satur Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 528/2012 minētie biocīdi (OV L 294, 10.10.2014., 1. lpp.).

(7) Pēc Austrijas sniegtās informācijas, *in situ* iegūta slāpekļa lietošana šķiet vienīgais iedarbīgais kaitīgo organismu kontroles paņēmiens, kuru bez bojājumu izraisīšanas var izmantot visu veidu materiāliem un materiālu kombinācijām, kas atrodas muzeju kolekcijās, izstādēs un kultūras mantojuma vietās, un kurš ir iedarbīgs pret visiem zināmajiem kaitīgajiem organismiem, kas apdraud kultūras mantojumu, visās šo organismu attīstības stadijās.

(8) Anoksijas jeb pārveidotās, jeb kontrolētās atmosfēras metode ir norādīta standarta EN:16790:2016 "Kultūras mantojuma saglabāšana. Integrētā kaitēkļu apkarošana (*IPM*) kultūras mantojuma aizsardzībai" sarakstā, un slāpeklis šajā standartā ir aprakstīts kā anoksijas radīšanai "visbiežāk izmantotais".

(9) Ir pieejami tādi citi kaitīgo organismu kontroles paņēmieni kā aukstumapstrāde, karstumapstrāde, apstrāde ar siltu gaisu kontrolēta mitruma apstākļos. Turklāt iespējams izmantot citas bioloģiski aktīvas vielas. Tomēr Austrija ir norādījusi, ka visus šos paņēmienus ierobežo bojājumi, kas apstrādes laikā varētu tikt nodarīti noteiktiem materiāliem, un ka tāpēc visu veidu materiālu un materiālu kombināciju apstrādē tikai šos paņēmienus katru atsevišķi izmantot nav iespējams.

(10) Pēc Austrijas sniegtās informācijas, termiski procesi (proti, apstrāde ar sasaldēšanu vai karstumapstrāde) daudzu priekšmetu apstrādei nav piemēroti; tādu priekšmetu vidū ir gleznas, ar vasku, eļļu vai proteīnu saistīti krāsaini priekšmeti, līmēti priekšmeti, ādas vai pergamenta priekšmeti, fotomateriāli, jauni, neapstrādāti koka priekšmeti, nesen restaurēti priekšmeti, spriegoti priekšmeti. Turklāt, tā kā dažādiem materiāliem ir dažāda siltumvadītspēja un dažāds termiskās izplešanās koeficients, no jauktiem materiāliem izgatavotus trauslus priekšmetus var apdraudēt stiepes radītais mehāniskais spriegums.

(11) Šis pieteikums liecina, ka, lietojot Austrijas tirgū pieejamos biocīdus, kuri satur citas aktīvās vielas, priekšmeti atkarībā no materiālu jutības var tikt ķīmiski pārveidoti un bojāti.

(12) Turklāt muzeji plāno atteikties no bīstamāku aktīvo vielu izmantošanas tādā kontekstā kā integrēta kaitēkļu pārvaldība kultūras mantojuma aizsardzības vajadzībām.

(13) Pēc pieteikuma informācijas, muzejos un kultūras mantojuma vietās lietot slāpekļa gāzes balonus ir praktiski neizdevīgi. Balonos gāze ir ierobežotā daudzumā, tā bieži jātransportē un jāglabā atsevišķi. Turklāt, pēc pieteikuma informācijas, sakarā ar vajadzīgā balonu skaita svaru vairākās vēsturiskās muzeju ēkās varētu tikt pārsniegta pieļaujamā slodze uz grīdas.

(14) Pieprasot, lai kultūras mantojuma iestādes kaitīgo organismu kontrolei izmantotu vairākus paņēmienus, no kuriem katrs būtu piemērots specifiskiem materiāliem un priekšmetiem, nevis izmantotu vienu, jau lietotu un visiem materiāliem piemērotu paņēmienu, šīm iestādēm rastos papildu izmaksas un kļūtu grūtāk sasniegt mērķi integrētajā kaitēkļu apkarošanā beigt izmantot bīstamākas aktīvās vielas.

(15) Diskusijas par iespējamu atkāpi, kas balstītos uz Regulas (ES) Nr. 528/2012 55. panta 3. punktu un attiektos uz slāpekli, kurš iegūts *in situ*, notika vairākās Komisijas Biocīdu jomā kompetento iestāžu ekspertu grupas sanāksmēs ([5]) 2019. gadā.

(16) Turklāt Eiropas Ķimikāliju aģentūra pēc Komisijas lūguma īstenoja šim pieteikumam veltītu sabiedrisko apspriešanos, kurā visām ieinteresētajām personām bija iespējams paust viedokli. Lielākā daļa no 1487 saņemtajiem komentāriem atbalstīja atkāpes piešķiršanu. Daudzi viedokli izteikušie aprakstīja alternatīvo pieejamo paņēmienu trūkumus: termiska apstrāde noteiktus materiālus var bojāt; lietojot citas aktīvās vielas, uz artefaktiem tiek atstātas toksiskas nogulsnes, kas pakāpeniski izdalās vidē; lietojot slāpekļa gāzi balonos, nav iespējams tādā veidā, kā tas dažu materiālu apstrādē nepieciešams, apstrādes zonā kontrolēt relatīvo mitrumu.

(17) Divas starptautiskas organizācijas, kas pārstāv muzejus un kultūras mantojuma vietas, proti, Starptautiskā Muzeju padome un Starptautiskā Pieminekļu un ievērojamu vietu padome, ir paudušas nodomu iesniegt pieteikumu, kurā lūgts iegūtu slāpekli iekļaut Regulas (ES) Nr. 528/2012 I pielikumā, tādējādi atļaujot dalībvalstīm piešķirt atļauju biocīdiem, kas sastāv no slāpekļa, kurš iegūts *in situ*; šādi tiek apieta vajadzība pēc atkāpes saskaņā ar minētās regulas 55. panta 3. punktu. Tomēr šāda pieteikuma novērtēšana, vielas iekļaušana I pielikumā un biocīdu atļauju iegūšana prasa laiku.

([5]) 83., 84., 85. un 86. Komisijas Dalībvalstu kompetento iestāžu pārstāvju Regulas (ES) Nr. 528/2012 īstenošanas jautājumu ekspertu grupas sanāksmes, kas attiecīgi notikušas 2019. gada maijā, 2019. gada jūlijā, 2019. gada septembrī un 2019. gada novembrī. Šo sanāksmju protokoli ir pieejami https://ec.europa.eu/health/biocides/events_en#anchor0.

(18) Pieteikums un tālāka Austrijas iesniegta informācija liecina, ka patlaban Austrijā nav pieejamas lietderīgas alternatīvas, jo visiem patlaban pieejamiem alternatīvajiem paņēmieniem ir trūkumi: vai nu tie nav piemēroti visu materiālu apstrādei, vai ir praktiski neizdevīgi.

(19) Uz visu šo argumentu pamata jāsecina, ka *in situ* iegūts slāpeklis ir būtiski nepieciešams Austrijas kultūras mantojuma aizsardzībai un ka lietderīgas alternatīvas nav pieejamas. Tāpēc būtu jāatļauj kultūras mantojuma aizsardzībai piedāvāt tirgū un lietot biocīdus, kas sastāv no *in situ* iegūta slāpekļa.

(20) Lai biocīdus, kas sastāv no *in situ* iegūta slāpekļa, varbūtēji iekļautu Regulas (ES) Nr. 528/2012 I pielikumā un dalībvalstis tiem pēc tam piešķirtu atļauju, ir vajadzīgs laiks. Tāpēc uz laikposmu, kurā būtu iespējams izpildīt pamatprocedūras, ir lietderīgi atļaut atkāpi,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Austrija līdz 2024. gada 31. decembrim drīkst atļaut kultūras mantojuma aizsardzībai piedāvāt tirgū un lietot biocīdus, kas sastāv no *in situ* iegūta slāpekļa.

2. pants

Šis lēmums ir adresēts Austrijai.

Briselē, 2020. gada 15. jūlijā

Komisijas vārdā –
Komisijas locekle
Stella KYRIAKIDES